

ΠΡΑΞΗ

IN-HERITAGE

Προσβάσιμη Φύση και Πολιτισμός-Αειφόρος Τουρισμός
(MIS:5050132)

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Π5.3.2-3 Προσβάσιμες μακέτες και χάρτες επιλεγμένων σημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των δήμων Ρεθύμνου, Αγίας Νάπας και Σωτήρας

Σύμβαση	Μεταξύ της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ) και της ένωσης εταιριών «EUROPAXIS - INFALIA», με ημερομηνία υπογραφής 10.08.2022, για την Πράξη «Προσβάσιμη φύση και πολιτισμός-Αειφόρος Τουρισμός» με ακρωνύμιο «IN-HERITAGE», η οποία εντάσσεται στο Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Κύπρος 2014-2020 και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.) και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου
Υπηρεσία της Σύμβασης	4. Ανάπτυξη προτάσεων πακέτων προσβάσιμων τουριστικών διαδρομών μέσα στα όρια των τριών δήμων
Παραδοτέο της Πράξης	5.3.2: Κοινή Προώθηση
Ημερομηνία παράδοσης	28.08.2023

ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑ ΑΡΧΗ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Κεντρικά Γραφεία: Ελ. Βενιζέλου 236, Τ.Κ. 163 41, Ηλιούπολη

Τηλ.: +30 210 99 49 837

Email: esaea@otenet.gr

Ιστοσελίδα: www.esaea.gr

ΑΝΑΔΟΧΟΣ

EUROPRACTIS μ.ΙΚΕ

Βέργας 4, Τ.Κ. 17673 Καλλιθέα, Αθήνα

Τηλ.: +30 210 82 10 895

Email: info@euro-praxis.com

Ιστοσελίδα: www.euro-praxis.com

INFALIA PC

ΒΕΠΕ Θεσσαλονίκης (κτίριο Γ2), Τ.Κ. 55535, Πυλαία
Θεσσαλονίκης

Τηλ.: +30 2310 365 180

Email: info@infalia.com

Ιστοσελίδα: www.infalia.com

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	4
Ένθεση Παραδοτέου	4
Σχετικά με τη ζητούμενη Υπηρεσία	4
Αντικείμενο και σκοπός του Παραδοτέου	5
1 Σήμανση: Γενικές αρχές και κατευθυντήριες γραμμές.....	7
1.1 Γενικά.....	7
1.2 Κατευθυντήρια σήμανση.....	10
1.3 Σήμανση προσβασιμότητας.....	12
1.4 Σήμανση ενημέρωσης επισκεπτών	14
1.5 Σήμανση ερμηνείας περιβάλλοντος	15
2 Χαρακτηριστικά και περιορισμοί της όρασης	18
2.1 Πεδίο όρασης.....	18
2.2 Οξύτητα της όρασης.....	19
2.3 Αντίληψη της φωτεινότητας – αντίθεση χρωμάτων	20
2.4 Αντίληψη των χρωμάτων	21
3 Σήμανση προτεινόμενων διαδρομών	23
3.1 Ονομασία (identification).....	25
3.2 Σύντομη τουριστική περιγραφή.....	25
3.3 Text QRs των περιγραφών	26
3.4 Εκτενείς τουριστική περιγραφή	27
3.5 Χάρτης της διαδρομής.....	28
3.6 Οδηγίες και πληροφορίες της διαδρομής.....	29
3.7 Πληροφορίες σε Braille και ανάγλυφη πυξίδα προσανατολισμού.....	31
4 Πινακίδες προβολής σημείων ενδιαφέροντος.....	32
5 Πινακίδες κατεύθυνσης	33

Εισαγωγή

Ένθεση Παραδοτέου

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, αποκαλούμενη στο εξής χάριν συντομίας «ΕΣΑμεΑ», σε συνέχεια Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών (ΑΔΑΜ 22PROC010570773 2022-05-18, Αρ. Πρωτ. 739/18.05.2022), ανέθεσε στην Ένωση Εταιριών «EUROPRACTIS - INFALIA» την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών για την υλοποίηση δράσεων της Πράξης **«Προσβάσιμη φύση και πολιτισμός-Αειφόρος Τουρισμός»** με ακρωνύμιο **«IN-HERITAGE»**, η οποία εντάσσεται στο *Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Κύπρος 2014-2020* και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.) και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου.

Σε συνέχεια της υπογραφής της Σύμβασης του Έργου, στις 10.08.2022, και μετά την ολοκλήρωση των σχετικών παραδοτέων της Σύμβασης που εκ των πραγμάτων προηγούνται χρονικά (π.χ. βλ. Παραδοτέο 5.3.2-2 της Σύμβασης), η Ομάδα Έργου του Αναδόχου ξεκίνησε τις εργασίες της για την προετοιμασία του παρόντος Παραδοτέου.

Το παρόν Παραδοτέο εντάσσεται στην 4^η Υπηρεσία της Σύμβασης, με τίτλο *«Ανάπτυξη προτάσεων πακέτων προσβάσιμων τουριστικών διαδρομών μέσα στα όρια των τριών δήμων»*, η οποία εντάσσεται στο Παραδοτέο *«5.3.2 Κοινή Προώθηση»* της Πράξης IN-HERITAGE.

Το παρόν αποτελεί το πρώτο στη σειρά Παραδοτέο της εν λόγω Υπηρεσίας, η οποία συνολικά περιλαμβάνει δύο (2) παραδοτέα:

- Π5.3.2-2** Προσβάσιμες τουριστικές διαδρομές στους δήμους Ρεθύμνου, Αγίας Νάπας και Σωτήρας
- Π5.3.2-3** Προσβάσιμες μακέτες/χάρτες επιλεγμένων σημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των δήμων Ρεθύμνου, Αγίας Νάπας και Σωτήρας [το παρόν παραδοτέο]

Σχετικά με τη ζητούμενη Υπηρεσία

Η 4^η Υπηρεσία της Σύμβασης αφορά στη δημιουργία αφορά στον προσδιορισμό έξι (6) τουλάχιστον προσβάσιμων τουριστικών διαδρομών (τουριστικά πακέτα), εντός των ορίων των δήμων Ρεθύμνου, Αγίας Νάπας και Σωτήρας (δηλ. δύο σε κάθε δήμο), που συνδέουν προσβάσιμα σημεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με προσβάσιμα σημεία γενικότερου τουριστικού ενδιαφέροντος

των τριών Δήμων, τα οποία περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων της νέας προσβάσιμης ηλεκτρονικής πλατφόρμας IN-HERITAGE (βλ. Υπηρεσία #5).

Οι πληροφορίες για κάθε διαδρομή περιλαμβάνουν:

- τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των διαδρομών (π.χ. μήκος διαδρομής, τρόπους μετακίνησης, χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωσή της διαδρομής από πεζούς, προσβασιμότητα, κ.λπ.)
- γενικές πληροφορίες (ιστορικές πληροφορίες, κ.λπ.) αλλά και χαρακτηριστικά σχετιζόμενα με την προσβασιμότητα, συμπερ. των σημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς που περιλαμβάνονται στη διαδρομή.
- γενικές πληροφορίες για σημεία γενικότερου τουριστικού ενδιαφέροντος επί ή πλησίον της προτεινόμενης διαδρομής (π.χ. προσβάσιμοι χώροι εστίασης, προσβάσιμα καταστήματα τουριστικού ενδιαφέροντος κ.λπ.)

Για την υποστήριξη του κάθε πακέτου θα συλλεχθεί επί τόπου πολυμεσικό υλικό, το οποίο θα ενσωματωθεί στη βάση δεδομένων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας (Παραδοτέο 5.3.3 – Υπηρεσία #5) και θα δημιουργηθούν (Υπηρεσία #4) προσβάσιμες μακέτες και χάρτες με τα επιλεγμένα σημεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και προώθησή τους στου Δικαιούχους της Πράξης για τη περαιτέρω χρήση αυτών στους αντίστοιχους χώρους των τριών δήμων.

Εκροές της Υπηρεσίας αποτελούν: (1) η προηγούμενη έκθεση με τις αναλυτικές περιγραφές των προσβάσιμων τουριστικών διαδρομών εντός των τριών δήμων (βλ. Παραδοτέο 5.3.2-2 της Σύμβασης), και (2) και το παρόν με τις μακέτες/χάρτες για επιλεγμένα προσβάσιμα σημεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των τριών Δήμων.

Αντικείμενο και σκοπός του Παραδοτέου

Το παρόν τεύχος, σύμφωνα και με τα παραπάνω, αφορά στη δεύτερη και τελευταία φάση της 4^{ης} Υπηρεσίας της Σύμβασης και την εκροή (2), δηλαδή τη σχεδίαση ειδικών μακετών με χάρτες για επιλεγμένα προσβάσιμα σημεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των τριών Δήμων. Το παρόν απευθύνεται αμιγώς στα στελέχη των Δικαιούχων για την περαιτέρω αξιοποίηση του υλικού στο πλαίσιο της σήμανσης ή/και προβολής σε διάφορα μέσα της επιλογής τους, των εν λόγω σημείων ενδιαφέροντος πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς στον τόπο τους.

Κυρίως, και αναπόσπαστο, μέρος του παρόντος συνιστούν οι παρακάτω **συνοδευτικοί ψηφιακοί φάκελοι:**

1. «Παράρτημα 1: Μακέτες-χάρτες των επιλεγμένων σημείων στον Δήμο Ρεθύμνης»

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

2. «Παράρτημα 2: Μακέτες-χάρτες των επιλεγμένων σημείων στον Δήμο Αγίας Νάπας»
3. «Παράρτημα 2: Μακέτες-χάρτες των επιλεγμένων σημείων στον Δήμο Σωτήρας»

1 Σήμανση: Γενικές αρχές και κατευθυντήριες γραμμές

«Σήμανση» ονομάζεται το σύνολο των μηνυμάτων και της πληροφορίας που τοποθετούνται σε ένα περιβάλλον για να διευκολύνουν τον προσανατολισμό, την ανεύρεση διαδρομής, την ενημέρωση και την ασφαλή μετακίνηση των χρηστών του, όπως πινακίδες, χάρτες, φωτεινά και ηχητικά σήματα, διαφοροποιήσεις υλικών μέσω χρώματος ή/και υφής, προπλάσματα κ.λπ. Ανάλογα με τη θέση και τη μορφή της, διακρίνεται σε επιστήλια, επιδαπέδια, επιτοίχια, κρεμάμενη κ.λπ. και σε γραπτή, φωτεινή, ανάγλυφη, ηχητική κ.λπ.

Ανάλογα με τη λειτουργία της (κυρίως σε πινακίδες) είναι:

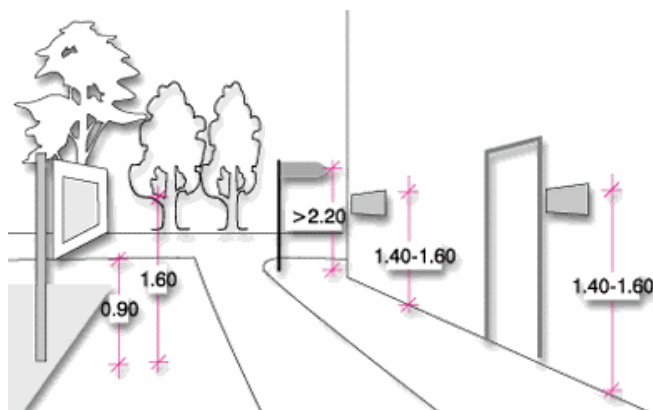
- **κατευθυντήρια:** βέλη που δείχνουν προς συγκεκριμένη εξυπηρέτηση,
- **ονομασίας:** για την αναγνώριση μιας τοποθεσίας/διαδρομής,
- **χαρακτηρισμού:** ενημερώνει για τον χαρακτήρα μιας εξυπηρέτησης (προσβάσιμη είσοδος, WC γυναικών, χώρος στάθμευσης κ.λπ.
- **προσανατολισμού:** σχέδιο ή σκαρίφημα σε κάτοψη ή σε πρόπλασμα,
- **πληροφόρησης/καθοδήγησης:** προσφέρει πληροφορίες ή/και οδηγίες για μια τοποθεσία/ εξυπηρέτηση,
- **προειδοποίησης/ρύθμισης:** ενημερώνει για την προσέγγιση σε επικίνδυνα σημεία ή λειτουργία για απαγορευμένους ή ιδιωτικούς χώρους κ.λπ.

1.1 Γενικά

Γενικά, επισημαίνεται ότι μια επαναλαμβανόμενη σήμανση που αφορά μια συγκεκριμένη πληροφορία πρέπει να εμφανίζεται πάντα με τον ίδιο τρόπο, ώστε να είναι εύκολα αγνωρίσιμη. Η πολυσήμανση, τα εκτενή κείμενα, ο συνδυασμός ή η παράθεση διαφημιστικών πινακίδων/πινακίδων σήμανσης πρέπει να αποφεύγονται, γιατί προκαλούν σύγχυση.

Προσοχή πρέπει να δίνεται στον τρόπο τοποθέτησης και στην επιλογή της θέσης των πινακίδων σήμανσης, ώστε αυτές να μην αποτελούν εμπόδιο ή κίνδυνο για ορισμένες κατηγορίες ατόμων, όπως εμπόδιο για τα άτομα σε αναπηρικό αμαξίδιο ή/και κίνδυνο για τα άτομα με προβλήματα στην όραση (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας - Ελλάδα, 1997: κεφ6).

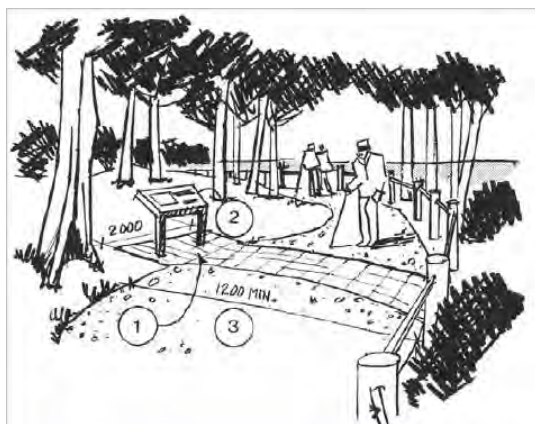
Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

Εικόνα 1. Θέση σήμανσης (διαστάσεις σε μέτρα)

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας -ΕΜΜΑΔΑ (1997)

Παράλληλα, όμως, θα πρέπει να γίνονται αντιληπτές από το σύνολο των χρηστών και να διασφαλίζεται η πρόσβαση/προσέγγιση αυτών στις πινακίδες (π.χ. σύνδεση με την κυρίως διαδρομή με προσβάσιμα μονοπάτια, σε επιφάνειες παρόμοιες με αυτές των μονοπατιών κ.λπ.). Η πρόβλεψη ελεύθερου χώρου μπροστά από τις πινακίδες, διαμέτρου τουλάχιστον 1,50 μ. ή διαστάσεων 1,50x1,50 μ., όπου αυτό απαιτείται, διευκολύνει την προσέγγιση χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου (βλ. [Εικόνα 2](#)).

(1) = επιφάνεια διαφορετικής υφής που υποδηλώνει την ύπαρξη πινακίδας ή στοιχείου ενδιαφέροντος
(2) = πινακίδα
(3) = ελάχιστο πλάτος μονοπατιού (Σημείωση: συνιστάται ελάχιστο πλάτος 1,50 μ. αντί του 1,20 μ. που φαίνεται στην εικόνα)

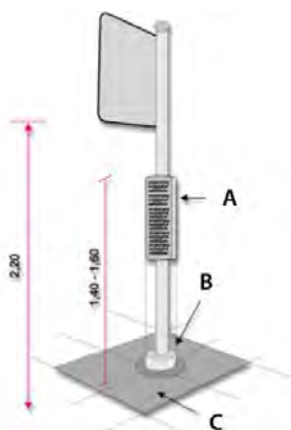
Εικόνα 2. Παράδειγμα τοποθέτησης πινακίδων (σε χιλιοστά)

Πηγή: Commission de la Capitale Nationale, Canada (2010)

Για να είναι αντιληπτή η σήμανση από άτομα με προβλήματα όρασης, θα πρέπει να είναι απτική, δηλαδή ανάγλυφη ή σε γραφή Braille, ώστε να εξυπηρετεί τα τυφλά άτομα, ή/και με μεγάλους χαρακτήρες, κατάλληλα χρώματα και έντονη χρωματική αντίθεση, για να εξυπηρετεί τα άτομα με μερική απώλεια όρασης (βλ. παρακάτω). Οι επιφάνειες των πινακίδων πρέπει να είναι μη ανακλαστικές (ματ), σε αδιαφανές

υλικό και σε έντονη χρωματική αντίθεση με τον περιβάλλοντα χώρο. Πρέπει να φωτίζονται καλά, χωρίς όμως φωτεινές πηγές πίσω από αυτές.

Ειδικότερα, δε, στην περίπτωση απτικών πινακίδων, ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται, ώστε η επιφάνεια της πινακίδας να είναι λεία, χωρίς προεξοχές. Για παράδειγμα, οι βίδες, τα περικόχλια, τα καρφιά κ.λπ. που στερεώνουν την πινακίδα στον ορθοστάτη δεν πρέπει να προεξέχουν και να προκαλούν τραυματισμό κατά την ψηλάφηση. Οι επιτοίχιες ή επιστύλιες απτικές πινακίδες συνιστάται να τοποθετούνται σε ύψος που να διευκολύνει την ψηλάφησή τους (συνιστώμενο ύψος τοποθέτησης πινακίδας 1,40-1,60 μ. από το έδαφος) και να φέρουν χαρακτήρες και σύμβολα ανάγλυφα, με πάχος εξάρσης 1,00-1,50 χλστ. (βλ. [Εικόνα 3](#)).

- (A) = Επιγραφή (σε Braille ή ανάγλυφη)
- (B) = Προβολή στο έδαφος της βάσης των πληροφοριών
- (C) = Προειδοποίηση για εμπόδιο

Εικόνα 3. Τοποθέτηση απτικών πινακίδων (σε μέτρα)

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας -ΕΜΑΔΑ (1997)

Συνιστάται η επιλογή τυποποιημένων γραμματοσειρών με ευανάγνωστους χαρακτήρες με κεφαλαία και πεζούς χαρακτήρες, χωρίς πατούρες (αγγλ. *sans serif*). Οι Arial, Verdana, Helvetica είναι καλές επιλογές. Να μη χρησιμοποιούνται πολύπλοκες ή διακοσμητικές γραμματοσειρές, γραμματοσειρές με πατούρες, όπως Times New Roman, ούτε γραμματοσειρές τύπου χειρόγραφου (European Blind Union, 2016:6). Το ύψος των γραμμάτων σε πινακίδες σε εσωτερικούς χώρους δεν πρέπει να είναι μικρότερο από 15 χλστ. Σε πινακίδες σε εξωτερικούς χώρους να μην είναι μικρότερο των 100 χλστ. (δυνατότητα ανάγνωσης από απόσταση 3 μ.). Γενικά, το μέγεθος των γραμμάτων και συμβόλων καθορίζεται από την απόσταση που απαιτείται για να είναι αναγνώσιμα και κατανοητά (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας-Ελλάδα, 1997:κεφ6 – βλ. [Εικόνα 19](#)).

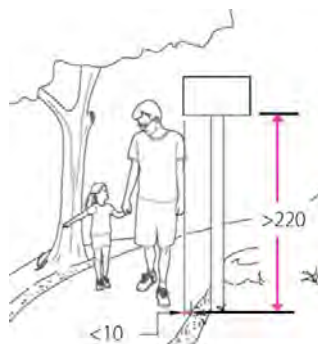
Συνιστάται πάντα η χρήση απτικού κειμένου ταυτόχρονα με τη χρήση εικονιδίων, δεδομένου ότι η αναγνώριση απτικών εικονιδίων δεν είναι πάντα εύληπτη από άτομα με προβλήματα όρασης. Επισημαίνεται ότι η ηχητική σήμανση/πληροφόρηση πρέπει πάντα να συνδυάζεται και με αντίστοιχη οπτική, για να είναι αντιληπτή και από κωφά άτομα. Άτομα με γνωστική/νοητική αναπηρία διευκολύνονται από σήμανση που χρησιμοποιεί απλά και εύληπτα εικονίδια και έντονα χρώματα, τα

οποία όμως -όπως προαναφέρθηκε- πρέπει πάντα να συνοδεύονται από απλό, συνοπτικό και εύληπτο κείμενο, για την ικανοποίηση των αναγκών άλλων ομάδων χρηστών της διαδρομής (π.χ. άτομα με προβλήματα όρασης).

1.2 Κατευθυντήρια σήμανση

Η κατευθυντήρια σήμανση μπορεί να δηλώνει την κατεύθυνση, θέση ή και επισήμανση (μόνιμη ή προσωρινή) και περιλαμβάνει κυρίως πινακίδες που τοποθετούνται σε διασταυρώσεις (δρόμων, διαδρομών, κ.λπ.) με σκοπό να προσανατολίζουν και να καθοδηγούν εύκολα και απλά τον επισκέπτη στα επιμέρους στοιχεία της περιοχής και να διευκολύνουν την περιήγησή του σε αυτή. Η κατευθυντήρια σήμανση θα είναι από υλικά και θα ακολουθεί τους χρωματισμούς που επιβάλλει η εθνική νομοθεσία κάθε χώρας. Προσοχή θα δίνεται στην πρόβλεψη έντονης χρωματικής αντίθεσης κειμένου/συμβόλων/εικόνας με το φόντο.

Η τοποθέτηση των πινακίδων κατευθυντήριας σήμανσης θα πρέπει να γίνεται εκτός του καθαρού πλάτους του μονοπατιού, αλλά σε θέσεις εύκολα ανιχνεύσιμες από άτομα με προβλήματα όρασης. Γενικά κατευθυντήριες πινακίδες πρέπει να τοποθετούνται κάθετα ως προς τον άξονα πορείας του μονοπατιού και να εξυπηρετούν και τις δύο κατευθύνσεις. Μία ενδεικτική απόσταση των πινακίδων μεταξύ τους είναι τα 70 μ., αλλά η μεγαλύτερη ή μικρότερη απόσταση κρίνεται βεβαίως στο πεδίο, ανάλογα με την πορεία της διαδρομής, τη διασταύρωση περισσότερων διαδρομών κ.ά. (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας-Ελλάδα, 2017:5).

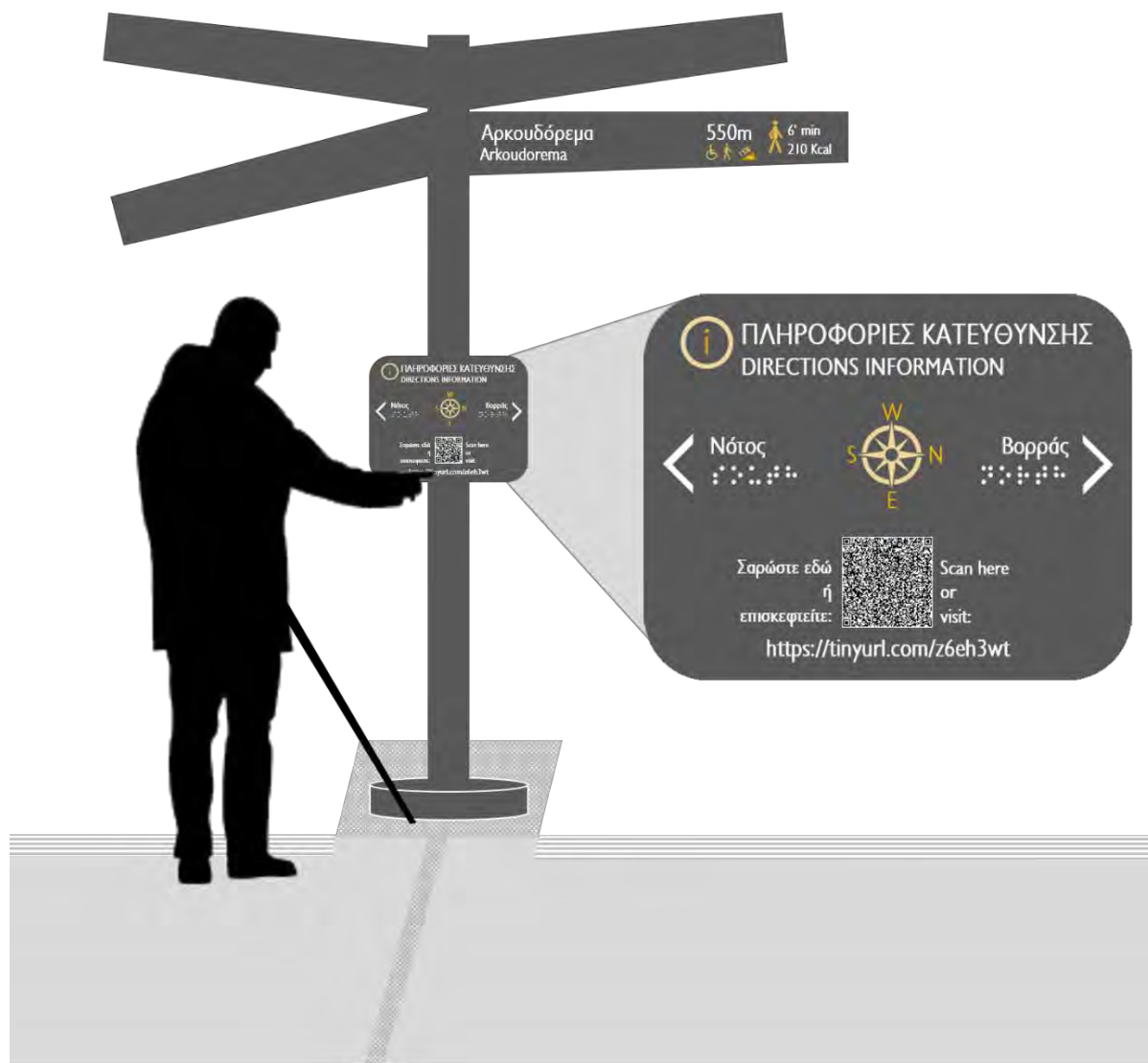

Εικόνα 4. Τοποθέτηση κατευθυντήριας σήμανσης (σε μέτρα)

Προσαρμογή από την πηγή: *United States Department of Agriculture (2012: Fig. 45)*

Απτικές πινακίδες πρέπει να επαναλαμβάνονται, οπωσδήποτε, όπου υπάρχει αλλαγή κατεύθυνσης ή όπου μπορεί να προκληθεί αμφιβολία ως προς την επιλογή της επιθυμητής διαδρομής. Επίσης, επί της επιφάνειας του μονοπατιού, μπροστά από την πινακίδα σήμανσης, τοποθετείται πλάκα εύκολα ανιχνεύσιμη με το λευκό μπαστούνι τυφλών ατόμων, για να δηλώσει στο τυφλό άτομο την ύπαρξη της σήμανσης. Άλλες τεχνικές προβλέπουν τη διακοπή του "περιζώματος" του μονοπατιού εκατέρωθεν της θέσης της απτικής πινακίδας σήμανσης (π.χ. 0,50 μ.

πριν και 0,50 μ. μετά από αυτή) ή τη διαφοροποίηση του “περιζώματος” στη θέση της απτικής πινακίδας (π.χ. με χρήση διαφορετικής διατομής του ίδιου υλικού με το “περίζωμα”, όπως διατομή ίδιου πλάτους/βάθους, αλλά μεγαλύτερου ύψους).

Εικόνα 5. Παράδειγμα προσβάσιμης κατευθυντήριας σήμανσης, με απτική πινακίδα και επιπλέον προβλέψεις για τυφλά άτομα¹

¹ Η απτική πινακίδα παρέχει ισοδύναμα σε τυφλά άτομα τις πληροφορίες κατεύθυνσης που λαμβάνουν οι βλέποντες, π.χ. μέσω Κωδικού QR απλού κειμένου, ώστε ο χρήστης με τη χρήση κινητού τηλεφώνου (χωρίς σύνδεση στο Internet) να έχει πρόσβαση στο μήνυμα «Έχοντας μπροστά σας αυτήν την πινακίδα, ξεκινάει μονοπάτι προς τα δεξιά (προς βορρά) για το Αρκουδόρεμα. Απόσταση 550 μ., περίπου 6 λεπτά με κανονικό ρυθμό βαδίσματος (210 θερμίδες), προσβάσιμο σε άτομα με αμαξίδιο, με οδηγό τυφλών. Facing this sign, to the right (to the north) begins a path to Arkoudorema. Distance 550 m, approximately 6 minutes at normal walking speed (210 calories), accessible to blind and wheelchair users».

1.3 Σήμανση προσβασιμότητας

Σε διαδρομές που χαρακτηρίζονται ως προσβάσιμες, θα πρέπει να τοποθετείται σήμανση, τόσο κατευθυντήρια όσο και πληροφοριακή, κατά μήκος των μονοπατιών αλλά και στα σημεία εξυπηρέτησεων και σε τυχόν εσωτερικούς χώρους (π.χ. κέντρο πληροφόρησης), η οποία θα ικανοποιεί τις ανάγκες και θα είναι προσβάσιμη από όλους τους πιθανούς χρήστες, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία. Επισημαίνεται ότι, αν για τους υπόλοιπους πολίτες η ύπαρξη σήμανσης και παροχής πληροφοριών συμβάλλει στην καλύτερη ενημέρωση, προσανατολισμό και ασφάλειά τους, για τα άτομα με αναπηρία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη δυνατότητα πρόσβασης, κίνησης και παραμονής στους δημόσιους χώρους.

Επισημαίνεται ότι ως “μέτρο” για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προσβάσιμης σήμανσης -κατ’ αντιστοιχία με τα άτομα σε αναπηρικό αμαξίδιο που λαμβάνονται ως “μέτρο” για τη διαστασιολόγηση χώρων και εξοπλισμών- λαμβάνονται τα άτομα με αισθητηριακές (όρασης και ακοής) και γνωστικές/νοητικές αναπηρίες, λόγω των ιδιαίτερων αναγκών επικοινωνίας και πληροφόρησης που τα διακρίνουν.

Υπενθυμίζεται ότι, όταν προβλέπεται σήμανση που αφορά εξυπηρέτησεις που απευθύνονται σε άτομα με αναπηρία, συνοδεύεται από το **Διεθνές Σύμβολο Προσβασιμότητας** (ΔΣΠ, αγγλ. *International Symbol of Access – ISA*). Το Διεθνές Σύμβολο Προσβασιμότητας σχεδιάζεται με εικονίδιο ατόμου καθήμενου σε αναπηρικό αμαξίδιο, συνήθως είτε με λευκό σχήμα σε μαύρο/μπλε φόντο είτε μαύρο/μπλε σχήμα σε λευκό φόντο, όπως αυτό προσδιορίζεται στο διεθνές πρότυπο ISO 7001:2007 της Διεθνούς Επιτροπής Τεχνολογίας και Προσβασιμότητας (ICTA), επιτροπή Διεθνών Αποκαταστάσεων (RI). Το πρότυπο αυτό καθορίζει μια σειρά από γραφικά σύμβολα για τους σκοπούς της ενημέρωσης του κοινού και είναι γενικά εφαρμόσιμο στα σύμβολα δημόσιας πληροφόρησης σε όλες τις τοποθεσίες και όλους τους τομείς στους οποίους έχει πρόσβαση το κοινό.

Εικόνα 6. Διεθνές Σύμβολο Προσβασιμότητας

Σημείωση: Πολλοί άνθρωποι θεωρούν ότι το Διεθνές Σύμβολο Προσβασιμότητας είναι ένα σύμβολο γενικής χρήσεως που πρέπει να χρησιμοποιείται οποτεδήποτε είναι διαθέσιμο ένα προσβάσιμο χαρακτηριστικό γνώρισμα, το οποίο, όμως, δεν είναι ορθό.

Το εν λόγω σύμβολο δύναται να χρησιμοποιηθεί μόνο στις εξής περιπτώσεις:

- σε χώρους στάθμευσης οχημάτων ΑμεΑ,

- σε WC ΑμεΑ,
- σε προσβάσιμα σημεία/εγκαταστάσεις κολύμβησης,
- στην προσβάσιμη είσοδο ενός κτιρίου/χώρου,
- σε προσβάσιμες διαδρομές διαφυγής/εκκένωσης.

Στο ίδιο πρότυπο, επιπλέον του Διεθνούς Συμβόλου Προσβασιμότητας, υπάρχουν και άλλα διεθνή σύμβολα που αφορούν σε διευκολύνσεις προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία, τα οποία θα πρέπει να χρησιμοποιούνται (ει δυνατόν συνοδευόμενα από επεξηγηματικό κείμενο), όταν υφίστανται οι ανάλογες διευκολύνσεις.

Εικόνα 7. Διεθνές σύμβολο για πληροφορίες

Εικόνα 8. Διεθνές σύμβολο για κρυφές λεζάντες (αγγλ. *closed captions*) σε βίντεο

Εικόνα 9. Διεθνές σύμβολο για τη σήμανση διάθεσης διερμηνείας στη νοηματική γλώσσα

Εικόνα 10. Διεθνές σύμβολο για τηλεγραφομηχανή (αγγλ. *teletypewriter*), γνωστή και ως "TTY")

Εικόνα 11. Διεθνές σύμβολο για τη σήμανση διάθεσης ακουστικής περιγραφής

Εικόνα 12. Διεθνές σύμβολο για τη σήμανση διάθεσης εκτυπώσεων για αμβλύωπες (18 στ.)

Εικόνα 13. Διεθνές σύμβολο για τηλέφωνο με έλεγχο έντασης

Εικόνα 14. Διεθνές σύμβολο για τη σήμανση διάθεσης βοηθητικού συστήματος ακοής

Εικόνα 15. Διεθνές σύμβολο για τη σήμανση διάθεσης υλικού σε Braille

1.4 Σήμανση ενημέρωσης επισκεπτών

Όλοι οι πεζοπόροι, συμπεριλαμβανομένων των πεζών με αναπηρία, χρειάζονται πληροφορίες για την περιοχή και τις διαδρομές σε αυτήν, ώστε να μπορούν να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις. Για παράδειγμα, θέλουν να ξέρουν ποιο μονοπάτι είναι το πιο κατάλληλο για το χρονικό διάστημα που έχουν στη διάθεσή τους, τους ανθρώπους της ομάδας τους και τον τύπο της βόλτας που ταιριάζει καλύτερα στις ανάγκες ή τις επιθυμίες τους.

Οι πληροφορίες σχετικά με την προσβασιμότητα ενός μονοπατιού επιτρέπουν στα άτομα με αναπηρία να αποφασίσουν εάν τα χαρακτηριστικά του μονοπατιού είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους. Όταν οι πληροφορίες αυτές είναι διαθέσιμες σε ιστότοπους και έντυπα σε προσβάσιμη μορφή, επιτρέπουν σε όλους τους πεζούς, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, να κατανοήσουν τις πιθανές προκλήσεις της διαδρομής πριν φτάσουν στο μονοπάτι. Αυτές, όμως, οι πληροφορίες θα πρέπει να ελέγχονται τακτικά, ώστε να ανταποκρίνονται στις πραγματικές συνθήκες.

Ως εκ τούτου, συνιστάται η πληροφοριακή σήμανση να περιλαμβάνει -εκτός από τις τυπικές πληροφορίες, όπως η ονομασία και το μήκος της διαδρομής- και πληροφορίες σχετικές με την προσβασιμότητα της διαδρομής, όπως η τυπική και μέγιστη κατά μήκος και εγκάρσια κλίση του μονοπατιού, το τυπικό και ελάχιστο πλάτος, το είδος της επιφάνειας του μονοπατιού, η θέση και η απόσταση των χώρων ανάπαυσης, ελιγμών, θέασης, αναψυχής κ.λπ.

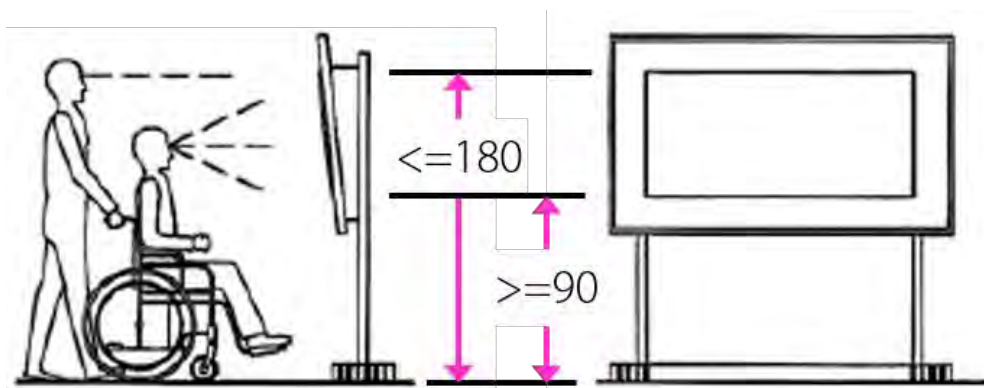
Με δεδομένο ότι η πληροφοριακή σήμανση στοχεύει μεν στην παροχή γενικών πληροφοριών για τη διαδρομή, αλλά παράλληλα παρέχει πληροφορίες (όπως μεταξύ άλλων και για σημεία ενδιαφέροντος και τα πάσης φύσεως αξιοθέατα που αυτή περιλαμβάνει, ώστε να προκαλέσει το ενδιαφέρον των χρηστών της), συνιστάται η πρόβλεψη προσβάσιμου σε όλους "σταθμού" πληροφόρησης: (α) στις κύριες εισόδους μιας περιοχής, (β) στην αρχή/τέλος κάθε ολοκληρωμένου μονοπατιού και (γ) στα σημεία εισόδου σε ξεχωριστές ζώνες χρήσης (για την ενημέρωση του επισκέπτη για το ιδιαίτερο καθεστώς προστασίας, τις χρήσεις και τις δραστηριότητες που επιτρέπονται σε κάθε ζώνη).

Οι "σταθμοί" αυτοί συνιστάται να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα παρακάτω:

- Πινακίδα υποδοχής με πληροφορίες σε συμβατική αλλά και προσβάσιμη μορφή (π.χ. γραφή Braille). Συνιστάται η πινακίδα υποδοχής να κατασκευάζεται κάθετη προς το έδαφος ή -καλύτερα- κεκλιμένη υπό γωνία τουλάχιστον 45° από την κατακόρυφο. Ο ταυτόχρονος συνδυασμός απλών και εύληπτων κειμένων σε συμβατική και προσβάσιμη μορφή, εικονιδίων και ηχητικής πληροφόρησης καλύπτει το σύνολο των χρηστών με αναπηρία και συνιστάται να περιέχεται στην πινακίδα υποδοχής.
- Χάρτες που θα περιέχουν απλοποιημένο γενικό σχέδιο (σε συμβατική μορφή και ανάγλυφη) ή απλοποιημένη ανάγλυφη μακέτα της οικοδιαδρομής, ώστε

ο χρήστης να αποκτά μια γενική εικόνα της περιοχής. Σε αυτά θα επισημαίνονται οι χώροι ανάπαυσης, ελιγμών, θέασης, αναψυχής, σημεία ενδιαφέροντος, εξυπηρετήσεις κ.λπ.

- Στέγαστρο ικανών διαστάσεων για την κάλυψη και ατόμου σε αναπηρικό αμαξίδιο και συνοδού.

Εικόνα 16. Ανάγνωση χαρτών και πληροφοριακών πινακίδων από άτομα σε αναπηρικό αμαξίδιο (σε εκατοστά)

Πηγή: Ηνωμένα Έθνη, SOLIDERE, ESCWA (2004)

Οι πινακίδες υποδοχής, οι χάρτες και οι μακέτες, εφόσον τοποθετούνται επί πάγκου (οριζόντιου ή υπό κλίση), πρέπει να έχουν κάτω από τον πάγκο ελεύθερο χώρο διαστάσεων τουλάχιστον 0,80x0,75x0,50 μ. (πλάτος x ύψος x βάθος), για να διασφαλίζεται η προσέγγιση και η ανάγνωσή τους από χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου.

1.5 Σήμανση ερμηνείας περιβάλλοντος

Η σήμανση ερμηνείας περιβάλλοντος αφορά πινακίδες τουριστικού ενδιαφέροντος, οι οποίες τοποθετούνται σε επιλεγμένες θέσεις (αξιοθέατα, θέσεις θέας, σημεία ενδιαφέροντος, κ.ά.) και αποσκοπούν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του επισκέπτη για αξιόλογα στοιχεία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, ώστε να αντιληφθεί την πολύπλευρη σπουδαιότητα της περιοχής στην οποία βρίσκεται. Επίσης, πολλές φορές σκοπό έχουν την ανάδειξη των ιδιαίτερων γνωρισμάτων μιας διαδρομής γενικότερα.

Για τους περισσότερους επισκέπτες, τέτοιου είδους πινακίδες και πληροφορίες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και θα πρέπει να υπάρχουν κατάλληλες προβλέψεις, ώστε να μην αποκλείεται η πρόσβαση σε αυτές για διάφορες κατηγορίες επισκεπτών με αναπηρία, όπως άτομα με αναπηρικό αμαξίδιο, άτομα τυφλά κ.λπ. Ιδανικά, δεδομένου ότι συνήθως είναι αδύνατον η παρεχόμενη πληροφορία σε μια πινακίδα να προσφέρεται εξ ολοκλήρου και σε Braille (αφού η γραφή Braille απαιτεί περίπου τριπλάσιο χώρο/ εμβαδόν σε σχέση με την κανονική γραφή), συνιστάται η

χρήση σύγχρονων τεχνικών και τεχνολογιών, όπως εικονικών ξεναγών, ηχητικών συστημάτων κ.λπ.

Εικόνα 17. Παράδειγμα προσβάσιμης για όλους σήμανσης πληροφόρησης και προσανατολισμού

Μια τεχνική, η οποία δεν είναι ιδιαίτερα παρεμβατική για το περιβάλλον (δεν απαιτεί παροχή ρεύματος, ειδικούς εξοπλισμούς κ.λπ.), είναι η διασύνδεση των πινακίδων με πληροφορίες που είναι (α) κωδικοποιημένες σε Κωδικούς QR απλού κειμένου ή/και (β) διαθέσιμες επιγραμμικά (online).

Στην πρώτη περίπτωση, ο χρήστης με την κινητή του συσκευή (κινητό ή tablet), αφού σαρώσει τον Κωδικό QR (ο οποίος θα πρέπει στις γωνίες του ή/και στο κέντρο του να έχει ανάγλυφη μορφή προς ψηλάφηση) μπορεί, χωρίς να απαιτείται σύνδεση στο Internet, να ακούσει την εκφώνηση του κωδικοποιημένου κειμένου (με δυνατότητα κωδικοποίησης έως 4296 αλφαριθμητικούς χαρακτήρες, δηλαδή περίπου 800 λέξεις - βλ. *Εικόνα 5*).

Στη δεύτερη περίπτωση, απαιτείται η περιοχή να έχει κάλυψη ασύρματου δικτύου (Wi-Fi) ή mobile Internet, ώστε ο χρήστης με τον φυλλομετρητή της συσκευής του να μεταφερθεί σε ιστοσελίδα, η οποία περιλαμβάνει το περιεχόμενο της πινακίδας σε

εναλλακτικές μορφές (η διεύθυνση URL αναγράφεται στην πινακίδα ή/και είναι κωδικοποιημένη σε Κωδικό QR). Σε αυτήν την περίπτωση, βέβαια, δεν υπάρχει ουσιαστικά περιορισμός ως προς το μέγεθος της πληροφορίας, ενώ υπάρχουν περισσότερες δυνατότητες ως προς τη μορφή της. Για παράδειγμα, δύναται η επιπλέον διάθεση της πληροφορίας σε βίντεο στη νοηματική και με κλειστές λεζάντες/υπότιτλους, μορφή κατάλληλη για κωφά και βαρήκοα άτομα, σε μορφή easy-to-read κ.λπ.

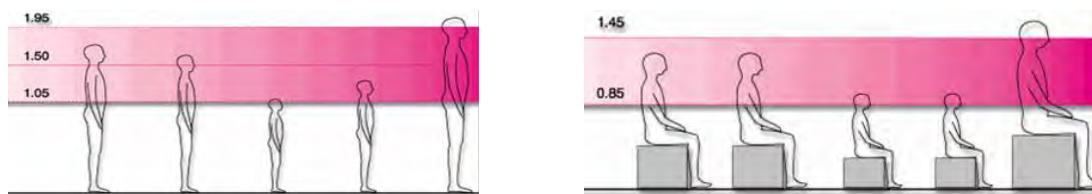
Η σήμανση τουριστικής πληροφόρησης και η σήμανση προσανατολισμού και πληροφόρησης για άτομα με αναπηρία δύνανται να συγκεντρώνονται και σε ενιαίες πινακίδες (βλ. *Εικόνα 17*).

2 Χαρακτηριστικά και περιορισμοί της όρασης

Η αντίληψη της όρασης αποτελεί αμάλγαμα διαφορετικών ικανοτήτων, όπως το πεδίο όρασης, η οπτική οξύτητα, η αντίληψη της φωτεινότητας, του χρώματος, του βάθους, της κίνησης κ.λπ.

2.1 Πεδίο όρασης

Το κατά προσέγγιση **πεδίο όρασης** του κάθε ματιού του ανθρώπου, σε σχέση με το σημείο εστίασης, δηλαδή το σημείο στο οποίο κατευθύνεται η ματιά του ανθρώπου, διαφοροποιείται ανάλογα με την ανατομία του προσώπου, είναι συνήθως προς τα πάνω 30°, προς τα κάτω 70°, από την πλευρά που είναι η μύτη 45° και από την εξωτερική πλευρά 100°.

Εικόνα 18. Κοινή ζώνη άνετης όρασης σε όρθια και καθιστή στάση (σε μέτρα)

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας -ΕΜΜΑΔΑ (1997)

Για τον προσδιορισμό της απώλειας του πεδίου όρασης χρησιμοποιούνται συνήθως οι εξής κατηγορίες:

- χωρίς περιορισμό: $\geq 60^\circ$ (προς τα αριστερά και δεξιά)
- ήπιος περιορισμός: 60° με 40°
- μέτριος περιορισμός (ημιανοψία): 40° με 20°
- σοβαρός περιορισμός: 20° με 8°
- υψηλός περιορισμός: 8° με 4°
- ολικός ή σχεδόν ολικός περιορισμός (τυφλότητα): $< 4^\circ$

Προσοχή: Με δεδομένο ότι κάποια άτομα με μερική όραση μπορεί να έχουν περιορισμένο πεδίο όρασης, είτε λόγω ολικού περιορισμού στο ένα μάτι, είτε λόγω μερικού περιορισμού και στα δυο μάτια (αμφοτερόπλευρη ημιανοψία), συνιστάται η σχεδίαση των περιβαλλόντων (η τοποθέτηση στοιχείων, σημάνσεων κ.λπ.), να γίνεται **τουλάχιστον** με γνώμονα ένα περιορισμένο πεδίο όρασης που εκτείνεται έως 30° προς τα πάνω, 70° προς τα κάτω και 45° προς τα δεξιά και αριστερά.

2.2 Οξύτητα της όρασης

Η **οπτική οξύτητα** (δηλ. το πόσο καθαρά βλέπει κανείς) μπορεί να διαφέρει σημαντικά από άνθρωπο σε άνθρωπο, όπως και μεταξύ των ματιών του ίδιου ατόμου. Η οπτική οξύτητα μετριέται ποσοτικά με έλεγχο του μικρότερου αντικειμένου που μπορεί να διακρίνει ο εξεταζόμενος σε δεδομένη απόσταση, και το κάθε μάτι εξετάζεται χωριστά (π.χ. μέσω πινάκων με τυποποιημένα οπτότυπα). Σύγχρονες μελέτες έχουν δείξει ότι σε ηλικιωμένους (>65 ετών) χωρίς παθολογικά ευρήματα, η μέση οπτική οξύτητα είναι 10/10 (δηλ. στα 6 μ. μπορούν να διακρίνουν σχήματα που απέχουν 1,75 χιλ.), ενώ στον μέσο φυσικό οφθαλμό νεαρής ηλικίας είναι αρκετά υψηλότερα, περίπου 1,2 με 1,8 δεκαδική οξύτητα.

Χαμηλή όραση νοείται γύρω στα 5/10 και σε αυτήν την περίπτωση το άτομο σε σχέση με έναν με όραση 10/10, έχει την ίδια ικανότητα να διακρίνει τα ίδια αντικείμενα μόνο όταν πλησιάσει στη μισή απόσταση.

Εικόνα 19. Ελάχιστα μεγέθη γραμμάτων ανάλογα με την απόσταση (π.χ. για περιπτώσεις σήμανσης)

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας -ΕΜΜΑΔΑ (1997)

Πιο συγκεκριμένα, η απώλεια της όρασης κατηγοριοποιείται ως εξής:

- χωρίς απώλεια όρασης: $\geq 0,8$
- ήπια απώλεια όρασης: **0,8** με **0,3**
- μέτρια απώλεια όρασης: **0,3** με **0,125**
- σοβαρή απώλεια όρασης: **0,125** με **0,05²**
- υψηλή απώλεια όρασης: **0,05** με **0,02**
- ολική ή σχεδόν ολική απώλεια όρασης (ολική τυφλότητα): **<0,02**

Σημείωση: Ανάλογα με τα επίπεδα οπτικής οξύτητας ενός ατόμου, το μέγεθος των γραμμάτων σε ένα κείμενο και η απόσταση του ατόμου από αυτό επηρεάζουν σημαντικά την ικανότητα και την ταχύτητα ανάγνωσης του ατόμου, με αποτέλεσμα να χρειάζεται είτε βοηθήματα (γυαλιά, μεγεθυντές κ.λπ.), είτε και εναλλακτικές, μη-οπτικές λύσεις.

² Π.χ. πρέπει να πλησιάσει περίπου στο 0,5 μ. για να διακρίνει αυτό που βλέπει ένα άτομο με 10/10 στα 6 μ.

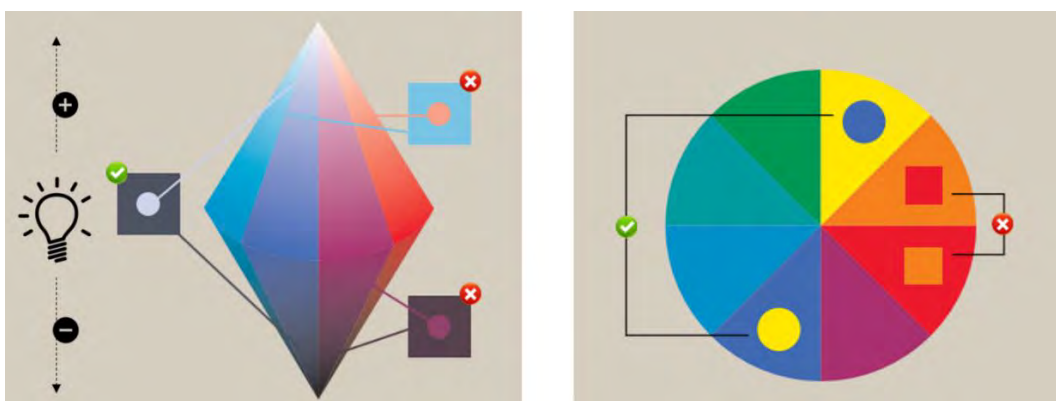
Προσοχή: Με δεδομένο ότι αρκετά άτομα, ακόμα και με τη χρήση βοηθημάτων, μπορεί να παρουσιάζουν ήπια ή μέτρια οξύτητα, συνιστάται η σχεδίαση των περιβαλλόντων (η τοποθέτηση στοιχείων, σημάνσεων κ.λπ.) να γίνεται **τουλάχιστον** με γνώμονα μια χαμηλή όραση της τάξης του 0,5 (διπλάσια μεγέθη και μισές αποστάσεις από ό,τι χρειάζεται ένα άτομο με όραση 10/10).

Προσοχή: Με δεδομένο ότι κάποια άτομα, ακόμα και με τη χρήση βοηθημάτων, μπορεί να παρουσιάζουν σοβαρή οξύτητα, συνιστάται, επιπλέον της παραπάνω σύστασης (για σχεδιασμό για όραση 5/10), να διασφαλίζεται η ελεύθερη προσέγγιση του ατόμου (των ματιών του) τουλάχιστον στο 1/10 της κανονικής απόστασης.

2.3 Αντίληψη της φωτεινότητας – αντίθεση χρωμάτων

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της όρασης είναι η ικανότητα διάκρισης χαρακτηριστικών στα οποία η αντίθεση (ο τόνος του γκρι) είναι διαφορετικός. Διάφορα τεστ μετρούν την ευαισθησία στην αντίθεση (αγγλ. *contrast sensitivity*) και είναι εξίσου σημαντικά για την εκτίμηση της ποιότητας της όρασης ενός ατόμου, καθότι για διάφορους λόγους μπορεί να διαφέρει σημαντικά από άτομο σε άτομο. Επομένως, τα σωστά επίπεδα αντίθεσης χρωμάτων είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την προσβασιμότητα.

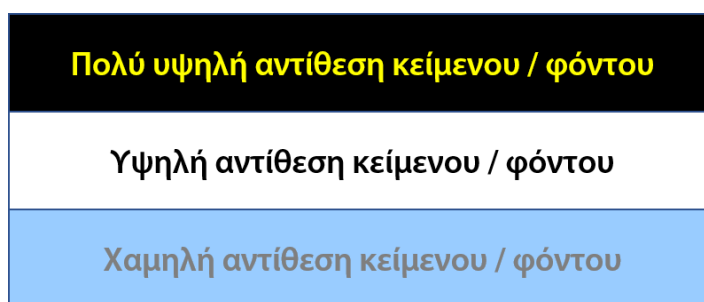
Προσοχή: Μεγιστοποιήστε τις διαφορές φωτεινότητας ανάμεσα στα χρώματα του προσκηνίου και του φόντου και αποφύγετε την παρακείμενη χρήση χρωμάτων παρόμοιας φωτεινότητας, ακόμα κι αν διαφέρουν ως προς τον κορεσμό ή την απόχρωση³ (βλ. παραδείγματα στην [Εικόνα 20](#)). Αποφύγετε τις αντιθέσεις με χρώματα από παρακείμενα τμήματα του κύκλου απόχρωσης (βλ. δεξί τμήμα της εικόνας), όταν τα χρώματα δεν αντιτίθενται έντονα σε φωτεινότητα.

Εικόνα 20. Μεγιστοποιήστε τις διαφορές φωτεινότητας μεταξύ προσκηνίου και φόντου

³ Περισσότερα παραδείγματα: <https://www.canva.com/learn/contrasting-colors/>

Προσοχή: Το κείμενο πρέπει να δημιουργείται με την υψηλότερη δυνατή αντίθεση. Μελέτες έχουν δείξει ότι πολλοί ηλικιωμένοι αναγνώστες και αναγνώστες με μερική όραση διευκολύνονται περισσότερο, όταν τα γράμματα είναι φωτεινά (λευκά ή ανοικτά κίτρινα) σε σκοτεινό φόντο (μαύρο, σκούρο μπλε) από ό,τι όταν τα γράμματα είναι σκούρα (π.χ. μαύρα) σε ανοιχτό φόντο (π.χ. λευκό). Ωστόσο, το παραδοσιακό μαύρο στο λευκό μπορεί να είναι αισθητικά προτιμότερο (βλ. παραδείγματα στην *Εικόνα 21*). Συνιστάται να επιδιώκονται αντιθέσεις με λόγο τουλάχιστον μεγαλύτερο από **4,5:1**, και ακόμα καλύτερα μεγαλύτερο από **7:1**⁴.

Εικόνα 21. Επιδιώξτε τη μέγιστη δυνατή αντίθεση μεταξύ γραμμάτων και φόντου

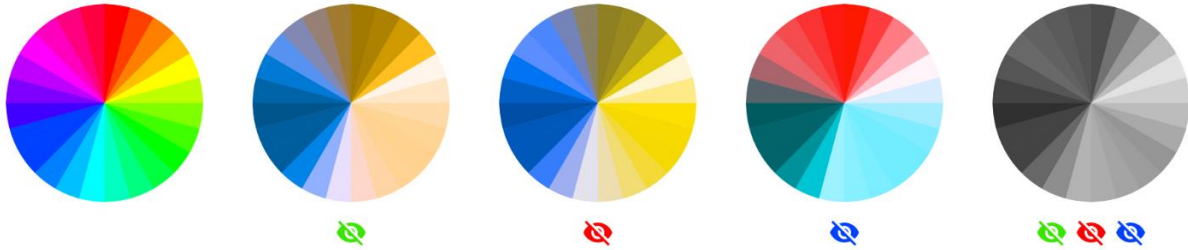
2.4 Αντίληψη των χρωμάτων

Μία ακόμα διαταραχή της όρασης που συνήθως προκύπτει εκ γενετής είναι η ανεπάρκεια χρωματικής όρασης (με σαφώς μεγαλύτερα ποσοστά εμφάνισης στους άνδρες από ό,τι στις γυναίκες), δηλαδή η αδυναμία αντίληψης χρωμάτων. Η ανεπάρκεια χρωματικής όρασης έχει πολλές εκφάνσεις, ανάλογα με τα χρώματα (κόκκινο, πράσινο ή μπλε) που δεν μπορεί να δει το μάτι (δαλτωνισμός):

- αδυναμία διάκρισης του κόκκινου (πρωτανοπία) ή του πράσινου (δευτερανωπία) και κατ' επέκταση αδυναμία διαχωρισμού των δύο αυτών χρωμάτων – συνήθεις μορφές,
- αδυναμία διάκρισης του μπλε (τριανωπία) και κατ' επέκταση αδυναμία διαχωρισμού του μπλε από το κίτρινο – ασυνήθιστη μορφή, και
- αδυναμία διάκρισης του κόκκινου, του πράσινου και του μπλε (πλήρης αχρωματοψία, δηλ. ασπρόμαυρη όραση) – ιδιαίτερα σπάνια μορφή.

⁴ Μπορείτε να υπολογίσετε τον λόγο αντίθεσης (contrast ratio) με τη χρήση ειδικών εργαλείων (π.χ. <https://webaim.org/resources/contrastchecker/>)

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

Εικόνα 22. Από αριστερά προς τα δεξιά: Κανονική όραση, Δευτερανωπία, Πρωτανωπία, Τριτανωπία, Αχρωματοψία

Σημείωση: 8 στους 100 επισκέπτες μπορεί να παρουσιάζουν μια μορφή αχρωματοψίας. Επίσης, σε συνθήκες χαμηλού φωτισμού το ανθρώπινο μάτι δυσκολεύεται ή και αδυνατεί να διακρίνει χρώματα, όπως και στις παραπάνω διαταραχές. Δυσκολίες, καθώς και κούραση του ματιού, δημιουργούνται και σε συνθήκες πολύ έντονου φωτισμού.

Προσοχή: Το χρώμα δεν πρέπει να είναι ο μοναδικός τρόπος μετάδοσης πληροφορίας ή μηνυμάτων. Όταν χρησιμοποιείτε χρώμα για να διαφοροποιήσετε τα στοιχεία, θα πρέπει να παρέχετε επίσης πρόσθετη αναγνώριση που δε βασίζεται σε χρώματα. Για παράδειγμα, ο χρωματικός διαχωρισμός περιοχών σε έναν χάρτη δεν επαρκεί, και θα πρέπει να χρησιμοποιήσετε σαφή όρια, γέμισμα με μοτίβα ή /και ετικέτες για να διακρίνετε τις περιοχές. Επίσης αποφύγετε τους εξής συνδυασμούς χρωμάτων: πράσινο-κόκκινο, πράσινο-καφέ, μπλε-μωβ, πράσινο-μπλε, ανοικτό πράσινο-κίτρινο, μπλε-γκρι, πράσινο-γκρι, πράσινο-μαύρο.

3 Σήμανση προτεινόμενων διαδρομών

Βασικό στοιχείο για την προβολή των διαδρομών είναι η *Πινακίδα Προβολής* της διαδρομής. Ως προς τις προτεινόμενες περιπατητικές διαδρομές θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για διευκολύνσεις για άτομα με μειωμένη κινητικότητα, π.χ., προβλέψεις για πρόσβαση σε δημόσιο προσβάσιμο WC, πόσιμο νερό, προσβάσιμους κάδους, σημεία-θέσεις σκίασης/ανάπαυλας (παγκάκια με χώρο και για αμαξίδια), κατάλληλος φωτισμός, οδηγός τυφλών, κ.λπ. Οι πινακίδες πληροφόρησης μπορούν να τοποθετηθούν στη διαδρομή (π.χ., στην αρχή ή/και στο τέλος διαδρομής), οι οποίες πρέπει να συνδέονται με προσβάσιμη διαδρομή κίνησης (π.χ., με πρόσβαση για αναπηρικό αμαξίδιο ή/και με το δίκτυο τυφλών), να φωτίζονται κατάλληλα, και να επιτρέπουν την ανεμπόδιστη προσέγγισή τους από άτομα σε αμαξίδιο, και να έχουν γύρω τους αρκετό χώρο για την κίνηση του αμαξιδίου. Οι πινακίδες πληροφόρησης θα πρέπει να είναι σε κατάλληλο ύψος για άτομα όρθια αλλά και καθήμενα σε αμαξίδιο και θα πρέπει κατ' ελάχιστο να περιλαμβάνουν ευδιάκριτο κείμενο με τουριστική πληροφόρηση, ανάγλυφο χάρτη/μακέτα, πληροφορίες σε Μπράιγ και links ή QR codes με πρόσθετες πληροφορίες/εναλλακτικές μορφές.

Ενδεικτικές διαστάσεις & προδιαγραφές:

- Ενδεικτικές Διαστάσεις (Π: 1,8 μ., Υ: 1,8 μ.)
- Ανθεκτικός ταμπλάς από ανθεκτικό ξύλο
- Υλικά: αδιάβροχα, ανοξείδωτα, ανθεκτικά σε ακτίνες UV
- Επεξεργασία για υποδοχές για (α) ανάγλυφο χάρτη, (β) έγχρωμη εκτύπωση με πληροφορίες τουριστικού ενδιαφέροντος, QR codes, κ.λπ.), (γ) πληροφορίες σε braille.
- Επεξεργασία για υψηλή αντοχή (παντός καιρού και έκθεση στον ήλιο)

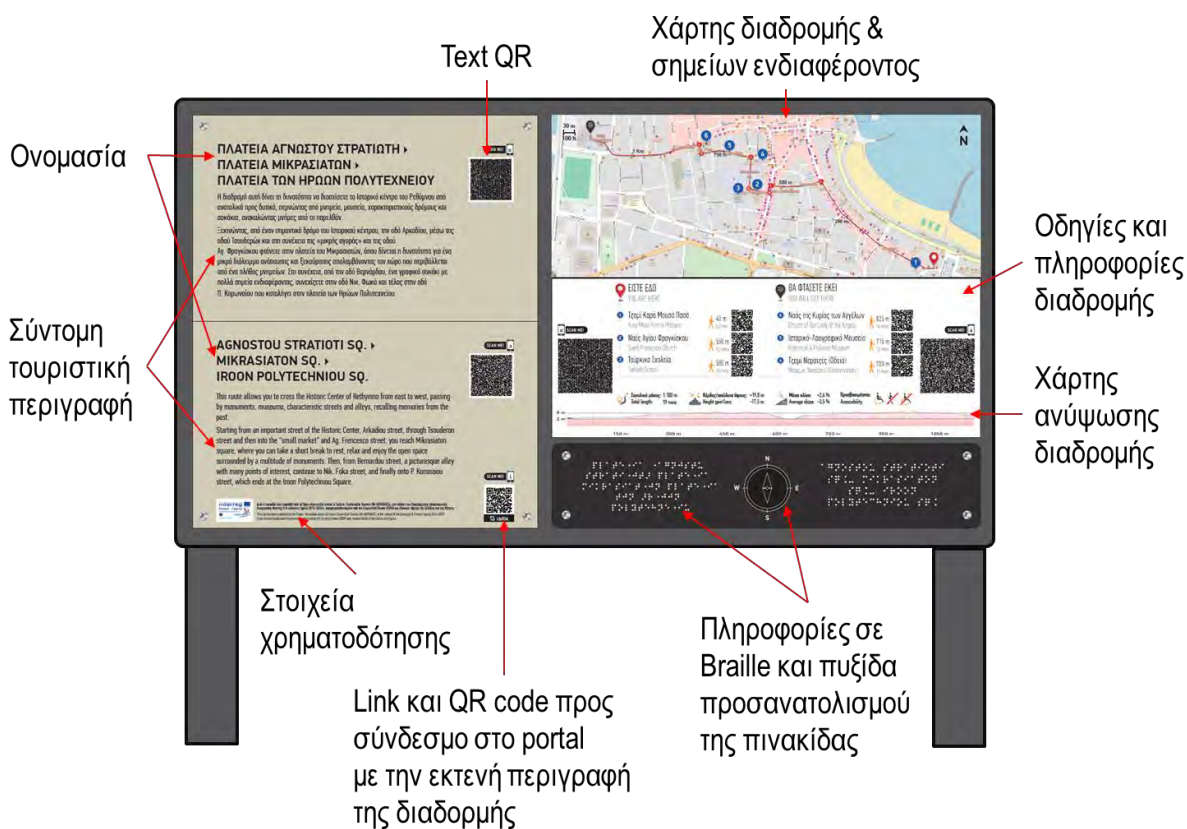
Εικόνα 23. Γενική απεικόνιση πινακίδας πληροφόρησης διαδρομής

Η υποδοχή plexiglass προβλέπεται για τη παρουσίαση της τουριστικής περιγραφής, ενώ η αυτοκόλλητη μεμβράνη για τον χάρτη και τις πληροφορίες κατεύθυνσης. Τέλος, η μεταλλική υποδοχή πινακίδας braille προβλέπεται για την ονομασία (π.χ. διαδρομής ή σημείου ενδιαφέροντος) και για την αποτύπωση της κατεύθυνσης της πινακίδας σε σχέση με τον Βορρά.

Εικόνα 24. Ενδεικτική απεικόνιση πινακίδας πληροφόρησης διαδρομής

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.) και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

Εικόνα 25. Βασικά στοιχεία της πινακίδας πληροφόρησης διαδρομής

3.1 Ονομασία (identification)

Αρχικά, χρειάζεται ο προσδιορισμός μιας σύντομης ονομασία της διαδρομής. Προτείνεται η ονομασία να είναι της μορφής «Ονομασία του σημείου αφετηρίας», «Ονομασία ενός ενδιάμεσου κομβικού σημείου», «Ονομασία του σημείου τερματισμού».

Για παράδειγμα:

«Πλατεία Άγνωστου Στρατιώτη - Πλατεία Μικρασιατών - Πλατεία των Ηρώων Πολυτεχνείου».

Η Ονομασία θα πρέπει να είναι σε δύο γλώσσες (Ελληνικά – Αγγλικά).

3.2 Σύντομη τουριστική περιγραφή

Στη συνέχεια, θα πρέπει να δίνεται μια σύντομη τουριστική περιγραφή της διαδρομής, της τάξης των 800 χαρακτήρων με τα κενά, ώστε να αποτυπώνεται στην Πινακίδα Προβολής της διαδρομής. Για παράδειγμα:

«Η διαδρομή αυτή δίνει τη δυνατότητα να διασχίσετε το Ιστορικό κέντρο του Ρεθύμνου από ανατολικά προς δυτικά, περνώντας από μνημεία, μουσεία, χαρακτηριστικούς δρόμους και σοκάκια, ανακαλώντας μνήμες από το παρελθόν.

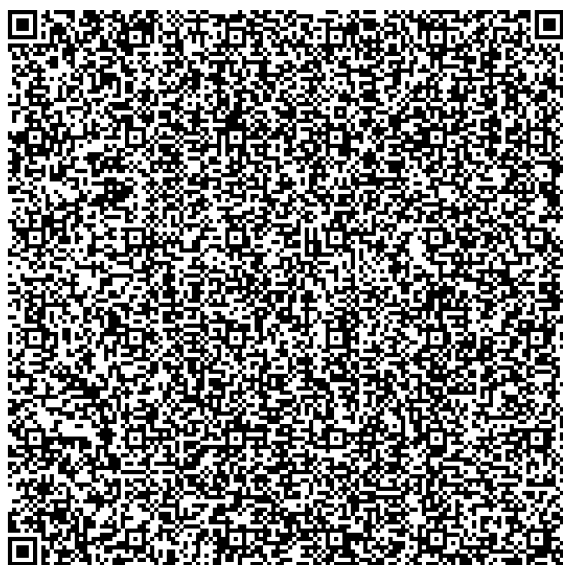
Ξεκινώντας, από έναν σημαντικό δρόμο του Ιστορικού κέντρου, την οδό Αρκαδίου, μέσω της οδού Τσουδερών και στη συνέχεια της «μικρής αγοράς» και της Οδού Αγ. Φραγκίσκου φτάνετε στην πλατεία του Μικρασιατών, όπου δίνεται η δυνατότητα για ένα μικρό διάλειμμα ανάπαυσης και ξεκούρασης απολαμβάνοντας τον χώρο που περιβάλλεται από ένα πλήθος μνημείων.

Στη συνέχεια, από την οδό Βερνάρδου, ένα γραφικό σοκάκι με πολλά σημεία ενδιαφέροντος, συνεχίζετε στην οδό Νικ. Φωκά και τέλος στην οδό Π. Κορωναίου που καταλήγει στην πλατεία των Ηρώων Πολυτεχνείου.»

Η *Τουριστική Περιγραφή* θα πρέπει να είναι σε δύο γλώσσες (Ελληνικά – Αγγλικά).

3.3 Text QRs των περιγραφών

Η πινακίδα, δίπλα στις σύντομες παρουσιάσεις της διαδρομής (σε ελληνικά και αγγλικά), θα πρέπει να έχει το ανάλογο QR code τύπου text, το οποίο επιτρέπει σε ένα άτομο με φορητή συσκευή να σκανάρει τον κωδικό και να διαβάσει ή ακούσει την αντίστοιχη περιγραφή απευθείας στο κινητό του (και χωρίς να απαιτείται σύνδεση στο Internet). Για παράδειγμα:

Πλατεία Άγνωστου Στρατιώτη - Πλατεία Μικρασιατών -
Πλατεία των Ηρώων Πολυτεχνείου

Η διαδρομή αυτή δίνει τη δυνατότητα να διασχίσετε το Ιστορικό κέντρο του Ρεθύμνου από ανατολικά προς δυτικά, περνώντας από μνημεία, μουσεία, χαρακτηριστικούς δρόμους και σοκάκια, ανακαλώντας μνήμες από το παρελθόν.

Ξεκινώντας, από έναν σημαντικό δρόμο του Ιστορικού κέντρου, την οδό Αρκαδίου, μέσω της οδού Τσουδερών και στη συνέχεια της «μικρής αγοράς» και της Οδού Αγ. Φραγκίσκου φτάνετε στην πλατεία του Μικρασιατών, όπου δίνεται η δυνατότητα για ένα μικρό διάλειμμα ανάπαυσης και ξεκούρασης απολαμβάνοντας τον χώρο που περιβάλλεται από ένα πλήθος μνημείων.

Στη συνέχεια, από την οδό Βερνάρδου, ένα γραφικό σοκάκι με πολλά σημεία ενδιαφέροντος, συνεχίζετε στην οδό Νικ. Φωκά και τέλος στην οδό Π. Κορωναίου που καταλήγει στην πλατεία των Ηρώων Πολυτεχνείου.

3.4 Εκτενείς τουριστική περιγραφή

Η σύντομη τουριστική περιγραφή της διαδρομής, θα πρέπει να πρέπει επίσης να συνοδεύεται από έναν σύνδεσμο, τύπου short URL, και ένα QR code τύπου link τα οποία να επιτρέπουν σε ένα άτομο με φορητή συσκευή να σκανάρει τον κωδικό (ή να πληκτρολογήσει το short url) και να μεταβεί στη αντίστοιχη σελίδα της νέας διαδικτυακής πύλης portal.in-heritage.eu, απευθείας στο κινητό του (απαιτείται σύνδεση στο Internet), όπου παρουσιάζεται εκτενώς η προτεινόμενη διαδρομή. Για παράδειγμα:

Η διαδρομή αυτή (1,1 χλμ. συνολικά) μας δίνει τη δυνατότητα να διασχίσουμε το Ιστορικό κέντρο του Ρεθύμνου από ανατολικά προς δυτικά, περνώντας από μνημεία, μουσεία, χαρακτηριστικούς δρόμους και σοκάκια, ανακαλώντας μνήμες από το παρελθόν.

Ξεκινώντας, από έναν σημαντικό δρόμο του Ιστορικού κέντρου, την οδό Αρκαδίου (την λεγόμενη Sabbionara κατά την Ενετοκρατία), συναντάμε το τζαμί του Καρά Μουσα Πασά [1], που κτίστηκε στη θέση της μονής που κατά την Ενετοκρατία ήταν αφιερωμένη στην Αγία Βαρβάρα.

Λίγο παρακάτω, βρίσκεται το Χάνι του Παττακού, ένα κτιριακό συγκρότημα εποχής ενετοκρατίας που σήμερα σώζεται μόνο η αναγεννησιακή πρόσοψη του.

Στη συνέχεια του ίδιου δρόμου αξίζει να παρατηρήσουμε την πρόσοψη ενός εντυπωσιακού κτιρίου, την οικία Δρανδάκη, που ανήκει σε χαρακτηριστικό τύπο σπιτιού της Ενετοκρατίας.

Αφήνοντας την οδό Αρκαδίου, στο σημείο που συναντάμε την οδό Τσουδερών (αλλαγή πορείας αριστερά στα 375 μ.), αρχίζουμε να διασχίζουμε την πόλη προς τα δυτικά. Αφού δούμε το θύρωμα στη Τσουδερών 12, φτάνουμε στην οδό Εθνική Αντιστάσεως (αλλαγή πορείας αριστερά μετά 135 μ.), όπου μπορούμε να περπατήσουμε ένα μικρό τμήμα της «μικρής αγοράς» και να στρίψουμε στην οδό Αγίου Φραγκίσκου (αλλαγή πορείας δεξιά μετά από 15 μ.), για να φθάσουμε αρχικά στον Άγιο Φραγκίσκο [2] και στη συνέχεια στο «Τούρκικο Σχολείο» [3].

Εκεί (αλλαγή πορείας δεξιά μετά από 50μ.), η πλατεία του Μικρασιατών (1ου Δημοτικού σχολείου) μας δίνει τη δυνατότητα για ένα μικρό διάλειμμα ανάπαυσης και ξεκούρασης απολαμβάνοντας τον χώρο που περιβάλλεται από ένα πλήθος μνημείων.

Στη συνέχεια, προχωράμε στην οδό Βερνάρδου (στη βόρεια πλευρά της πλατείας, αλλαγή πορείας αριστερά μετά από 85 μ.), ένα γραφικό σοκάκι, όπου μπορούμε να επισκεφτούμε μνημεία και μουσεία της πόλης: το Τζαμί Νερατζές (Γαζή Χουσεΐν Πασά) [4] (σημερινό Ωδείο), με το εντυπωσιακό

	<p>θύρωμα του και τον μιναρέ που ξεχωρίζει με το ύψος του, το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο [5], καθώς και το αξιόλογο θύρωμα στον αριθμό 30.</p> <p>Μετά τη συμβολή με την οδό Νικ. Φωκά (αλλαγή πορείας δεξιά μετά από 135 μ.) και με κατεύθυνση προς τα βόρεια, φτάνουμε σε ένα πλάτεμα όπου δεσπόζει ο Ναός της Κυρίας των Αγγέλων (Ιερός Ναός της Μαρίας της Μαγδαληνής) [6].</p> <p>Προχωρώντας δυτικά στην οδό Π. Κορωναίου (αλλαγή πορείας αριστερά μετά από 25 μ.), θα συναντήσουμε μια από τις 10 κρήνες του Ιστορικού κέντρου και δίπλα της ένα ακόμη τζαμί, το Ιμπραΐμ τζαμί.</p> <p>Στο τέλος του δρόμου (μετά από 230 μ.), βρίσκουμε την πλατεία των Ηρώων Πολυτεχνείου με το νεοκλασικό κτίριο στο οποίο στεγάζονται οι υπηρεσίες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (στη δυτική πλευρά της Πλατείας).</p>
--	--

3.5 Χάρτης της διαδρομής

Με τη χρήση του OpenMars και κατόπιν επεξεργασίας θα πρέπει να παρουσιάζεται ο χάρτης της περιοχής με χαραγμένη την προτεινόμενη διαδρομή, την αφετηρία και το σημείο τερματισμού, με επισήμανση βασικών σημείων ενδιαφέροντος επί της διαδρομής, και με επισήμανση των σημείων που χρειάζεται αλλαγή κατεύθυνσής (ή αλλαγή οδού στην ίδια κατεύθυνση).

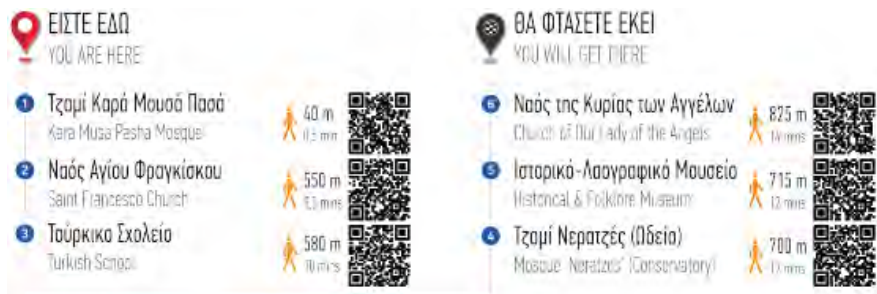
Για παράδειγμα:

Εικόνα 26. Ενδεικτικός χάρτης διαδρομής για πινακίδα πληροφόρησης διαδρομής

3.6 Οδηγίες και πληροφορίες της διαδρομής

Κάτω από τον χάρτη θα πρέπει να παρουσιάζονται με τη σειρά επίσκεψης τα σημεία ενδιαφέροντος που επισημαίνονται στον χάρτη, με τους με στοιχεία για την απόστασή τους από την αφετηρία (σε μέτρα και σε χρόνο⁵). Για παράδειγμα:

Εικόνα 27. Παράδειγμα παρουσίασης των βασικών σημείων ενδιαφέροντος επί της προτεινόμενης διαδρομής

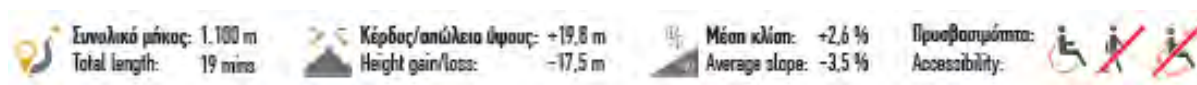
Επίσης το κάθε σημείο θα πρέπει να συνοδεύεται από το QR code τύπου link που παραπέμπει απευθείας στη αντίστοιχη σελίδα της πύλης portal.in-heritage.eu, όπου παρουσιάζεται εκτενώς το σημείο ενδιαφέροντος (περιγραφή, προσβασιμότητα, φωτογραφίες, κ.λπ.). Για παράδειγμα:

Εικόνα 28. Παράδειγμα QR Code τύπου link για σημείο ενδιαφέροντος επί της διαδρομής, που παραπέμπει στην αναλυτική παρουσίαση του σημείου στο portal.in-heritage.eu

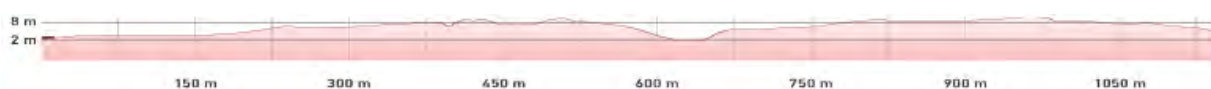
⁵ Με βάση έναν αργό ρυθμό βαδίσματος που αντιστοιχεί σε άτομα 65+, δηλαδή 3,5 Km/h.

Στη συνέχεια, θα πρέπει να παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά της διαδρομής, για παράδειγμα:

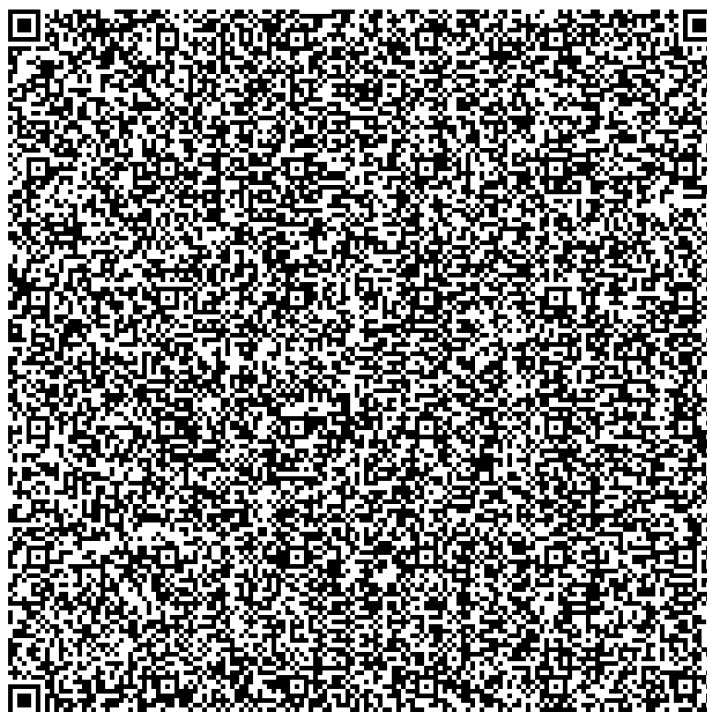
Εικόνα 29. Παράδειγμα παρουσίασης των βασικών χαρακτηριστικών της διαδρομής (μήκος, ανυψώσεις, κλίσεις, προσβασιμότητα)

Επίσης, θα πρέπει να αποτυπώνεται και ο *χάρτης ανύψωσης* (elevation map) της διαδρομής, για παράδειγμα:

Εικόνα 30. Παράδειγμα χάρτη ανύψωσης της διαδρομής

Τέλος, τα στοιχεία που παρουσιάζονται εδώ θα πρέπει να συνοψίζονται σε ελληνικά και αγγλικά μέσω των ανάλογων QR codes τύπου text, τα οποία επιτρέπουν σε ένα άτομο με φορητή συσκευή να σκανάρει τον κωδικό και να διαβάσει ή ακούσει την αντίστοιχη περιγραφή απευθείας στο κινητό του (και χωρίς να απαιτείται σύνδεση στο Internet). Για παράδειγμα:

Εικόνα 31. Παράδειγμα QR Code τύπου text με τις οδηγίες πλοήγησης στα ελληνικά για την ολοκλήρωση της διαδρομής

Κατεύθυνση πινακίδας: Βορράς

Αφετηρία: Πλατεία Άγνωστου Στρατιώτη (δυτική πλευρά)

Οδός Αρκαδίου (κατεύθυνση βορειοδυτική): τζαμί του Καρά Μουσαΐ Πασά [#1], Χάνι του Παττακού και οικία Δρανδάκη.

Μετά από 375 μ., αριστερά (δυτικά) στην οδό Τσουδερών: θύρωμα στη Τσουδερών 12.

Μετά από 135 μ., αριστερά (νότια) στην οδό Εθνική Αντιστάσεως: «μικρή αγορά».

Μετά από 15 μ., δεξιά (δυτικά) στην οδό Αγίου Φραγκίσκου: Ναός Αγίου Φραγκίσκου [2].

Μετά από 50 μ., δεξιά (βόρεια) στην πλατεία του Μικρασιατών: «Τούρκικο Σχολείο» [3].

Μετά από 85 μ., αριστερά (δυτικά) στην οδό Βερνάρδου: Τζαμί Νερατζές [4], Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο [5] και αξιόλογο θύρωμα στον αριθμό 30.

Μετά από 135 μ., δεξιά (βόρεια) στην οδό Νικ. Φωκά: Ιερός Ναός της Μαρίας της Μαγδαληνής [6].

Μετά από 85 μ., αριστερά (δυτικά) στην οδό Π. Κορωναίου: κρήνη και Ιμπραϊμ τζαμί.

Μετά από 230 μ.: πλατεία των Ηρώων Πολυτεχνείου: νεοκλασικό κτίριο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (στη δυτική πλευρά της Πλατείας).

Τερματισμός: Κτίριο Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Συνολικό μήκος: 1100 μ. Κέρδος/απώλεια ύψους: +19,8 μ., -17,5 μ. Μέση κλίση: +2,6%, -3,5%

Προσβασιμότητα: μη προσβάσιμη με αναπηρικό αμαξίδιο, δεν υπάρχει οδηγός όδευσης τυφλών, δεν υπάρχει WC ΑμεΑ

Εικόνα 32. Το κείμενο που περιλαμβάνεται στο παραπάνω παράδειγμα QR Code τύπου text με τις οδηγίες πλοήγησης στα ελληνικά

3.7 Πληροφορίες σε Braille και ανάγλυφη πυξίδα προσανατολισμού

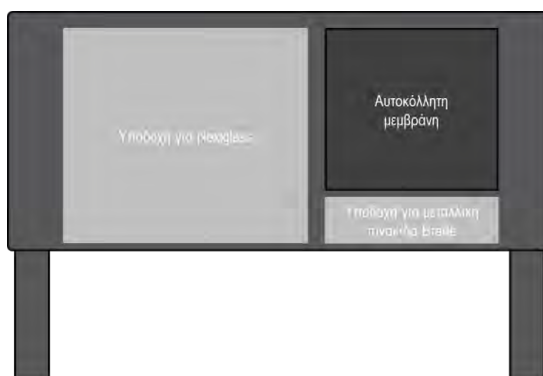
Στο κάτω δεξί μέρος, στην «υποδοχή για μεταλλική πινακίδα Braille» θα πρέπει να αναγράφεται σε γραφή Braille, σε ελληνικό (αριστερά) και αγγλικό (δεξιά) κώδικα, η Ονομασία της διαδρομής και στη μέση να υπάρχει ανάγλυφη πυξίδα που να δείχνει τη θέση του βορά σε σχέση με την κατεύθυνση που κοιτά το άτομο όταν στέκεται μπροστά και διαβάζει την πινακίδα. Για παράδειγμα:

Εικόνα 33. Παράδειγμα ανάγλυφης πινακίδας με την Ονομασία της διαδρομής και την επισήμανση του προσανατολισμού της πινακίδας σε σχέση με τον βορά.

4 Πινακίδες προβολής σημείων ενδιαφέροντος

Επιπλέον, στις περιπατητικές διαδρομές θα πρέπει να δημιουργηθούν και τοποθετηθούν σε επιλεγμένα σημεία ενδιαφέροντος που περιλαμβάνονται στη διαδρομή πινακίδες προβολής σημείου ενδιαφέροντος με χρηστικές πληροφορίες για το εκάστοτε σημείο. Οι πινακίδες των σημείων θα πρέπει να έχουν ανάλογο σχεδιασμό (ταυτότητα) και χαρακτηριστικά (διαστάσεις, κ.λπ.) με τις πινακίδες των διαδρομών.

Εικόνα 34. Γενική απεικόνιση πινακίδας πληροφόρησης σημείου

Η υποδοχή plexiglass προβλέπεται για τη παρουσίαση της τουριστικής περιγραφής του σημείου, ενώ η αυτοκόλλητη μεμβράνη για τον χάρτη και τις πληροφορίες κατεύθυνσης. Τέλος, η μεταλλική υποδοχή πινακίδας braille προβλέπεται για την ονομασία (π.χ. διαδρομής ή σημείου ενδιαφέροντος) και για την αποτύπωση της κατεύθυνσης της πινακίδας σε σχέση με τον Βορρά.

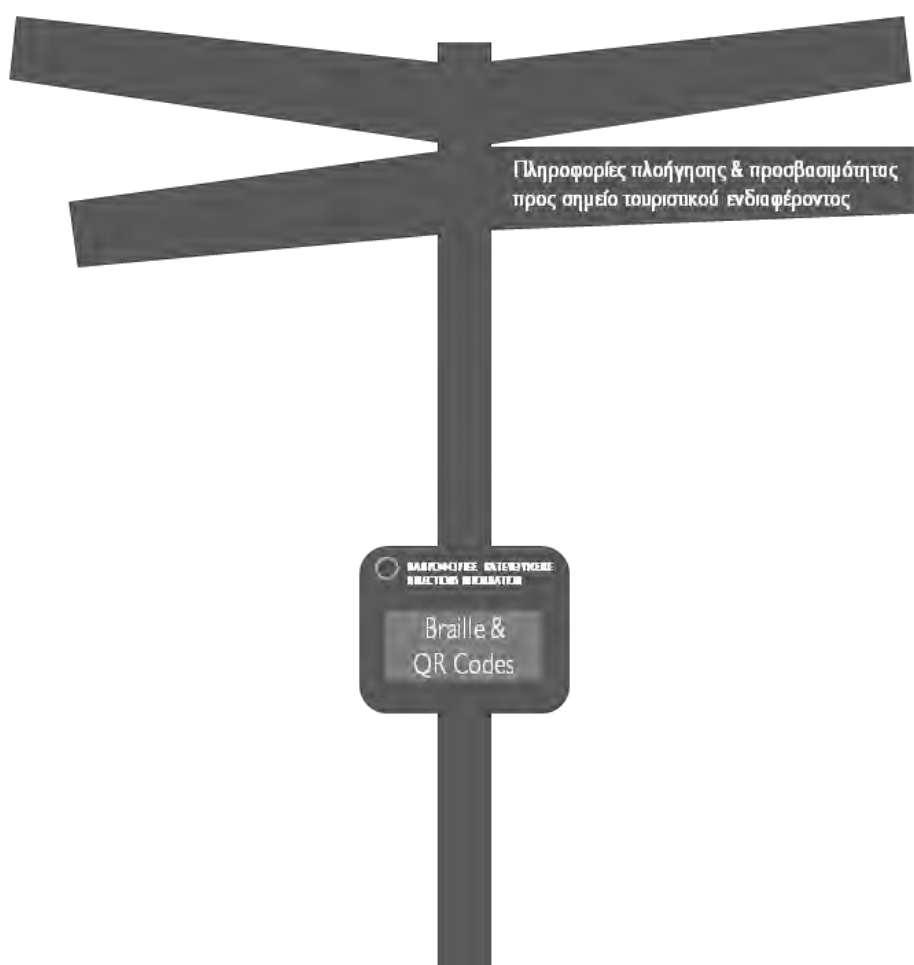

Εικόνα 35. Παράδειγμα πινακίδας πληροφόρησης σημείου ενδιαφέροντος

5 Πινακίδες κατεύθυνσης

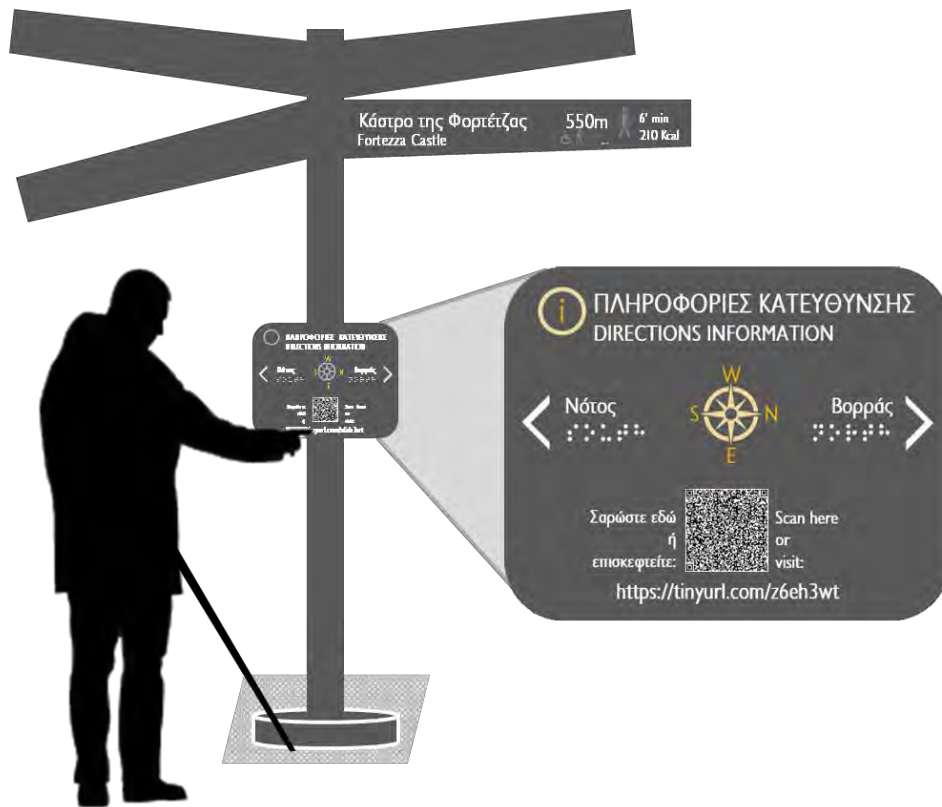
Επιπλέον, στις περιπατητικές διαδρομές θα πρέπει να δημιουργηθούν και τοποθετηθούν, σε κομβικά σημεία (π.χ. σε σημεία αλλαγής κατεύθυνσης της διαδρομής ή σημεία που αλλάζει στην ίδια κατεύθυνση η ονομασία της οδού, πινακίδες κατεύθυνσης για πεζούς. Σε αυτές θα μπορούν να προστίθενται και άλλες επιλογές (ανακατεύθυνσης) προς επιπλέον σημεία ενδιαφέροντος στην πόλη ή/και διευκολύνσεις που βρίσκονται κοντά (π.χ., σημεία πληροφόρησης, στάσεις ΜΜΜ, προσβάσιμα WC), με χρηστικές πληροφορίες (απόσταση, περιπατητικός χρόνος, κ.λπ.).

Οι εν λόγω πινακίδες θα πρέπει να είναι σε κατάλληλο ύψος / θέση, και με πλήρη προβολή στο έδαφος, ώστε να μην μπορεί κάποιος να περάσει από κάτω και να χτυπήσει το κεφάλι του (π.χ., ψηλός τυφλός με μπαστούνι-οδηγό) και να περιλαμβάνουν κατ' ελάχιστο να περιλαμβάνουν ευδιάκριτο κείμενο, πληροφορίες σε Μπράιγ και links ή QR codes με πρόσθετες πληροφορίες/εναλλακτικές μορφές.

Εικόνα 36. Γενικό σχέδιο πινακίδας κατεύθυνσης επί της διαδρομής

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.)
και από Εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

Εικόνα 37. Ενδεικτικό παράδειγμα πινακίδας κατεύθυνσης επί της διαδρομής

Σημείωση: Στα παραρτήματα του παρόντος περιλαμβάνονται οι μακέτες, οι χάρτες, οι πινακίδες κ.λπ. των έξι προτεινόμενων διαδρομών στους δήμους Ρεθύμνης, Αγίας Νάπας και Σωτήρας